

Ловець повітряних зміїв

КУПИТИ

Одного морозного дня взимку 1975-го афганський хлопчик Амір стає свідком жахливого вчинку. Ця подія назавжди змінює і його власне життя, і долю його близького приятеля Гассана. Та річ не лише в побаченому, а й у тому, що Амір не втрутився, нічого не зробив, лишився стояти осторонь. Боягузтво, ба навіть відступництво, буде переслідувати його протягом життя спершу в Афганістані, потім в Америці, аж доки Амір набереться мужності, кине виклик усім своїм внутрішнім демонам і знайде «спосіб знову стати хорошим».

«Ловець повітряних зміїв» — дебютний роман афгано-американського автора Халеда Госсейні, який побачив світ 2003-го і згодом два роки поспіль очолював список бестселерів The New York Times, а 2007-го за його мотивами було знято однойменний фільм.

Розділ перший

Грудень 2001

Я став тим, ким є нині, у дванадцять років, одного морозного похмурого дня взимку 1975-го. Виразно пригадую той момент, коли, скоцюрбившись за хисткою саманною стіною, крадькома спостерігав, що діється в завулку біля замерзлого струмка. То було дуже давно, але дарма кажуть, буцімто минуле можна поховати — як з'ясувалося, не можна. Минуле будь-що видряпається на поверхню. І тепер, озираючись, я розумію, що крадькома вдивлявся в той безлюдний завулок упродовж останніх двадцяти шести років.

Минулого літа з Пакистану зателефонував мій друг Рахімхан. Попросив до нього приїхати. Я стояв у кухні, тримаючи слухавку біля вуха, і раптом збагнув, що на лінії не лише Рахімхан, а й моє минуле з неспокутаними гріхами. Після розмови я пішов прогулятися коло озера Спрекелз у північному кутку Голден-Гейт-парку. Пообіднє сонце іскрилося у воді, шелесткий бриз підганяв з дюжину мініатюрних човників. Тоді я поглянув угору і побачив у небі двох повітряних зміїв — червоних, з довгими синіми хвостами. Вони танцювали високо над деревами у західній частині парку, аж понад вітряками, линули біч-о-біч, мовби пара очей, що дивиться на Сан-Франциско — місто, яке я тепер називаю домом. І враз у моїй голові зашепотів голос Гассана: «Для тебе — хоч тисячу разів». Гассан — ловець повітряних зміїв із заячою губою.

Я сів на лавку під вербою. І згадав слова, які Рахімхан сказав мовби ненароком, перш ніж покласти слухавку. «Завжди є спосіб знову стати хорошим». Я подивився на тих двох повітряних зміїв. Згадав Гассана. Згадав бабу. Алі. Кабул. Життя, яким жив, доки настала зима 1975-го і змінила все. Зробила мене тим, ким я є нині.

Розділ другий

У дитинстві ми з Гассаном любили вилазити на тополі, що росли вздовж алеї біля будинку мого батька, і дратувати сусідів, пускаючи уламком дзеркала сонячних зайчиків просто в їхні домівки. Ми всідалися один навпроти одного на двох високих гілках і дригали голими ногами, а в кишенях наших штанів було повно сушених шовковиць і волоських горіхів. Ми по черзі блискали дзеркальцем, їли шовковиці, жбурляли ними один в одного, гикали, сміялися. Бачу, як зараз, Гассана високо на тому дереві: сонячне світло мерехтить крізь листя і падає на його майже досконало кругле обличчя, обличчя, мов у китайської ляльки, вирізьбленої з твердої деревини: з пласким широким носом і вузькими розкосими очима, що нагадували бамбукове листя та здавалися, залежно від освітлення, то золотими, то зеленими, то навіть сапфіровими. Як зараз, бачу його крихітні низько посаджені вуха та різко випнуте підборіддя — такий собі м'ясистий виступ на обличчі, неначе випадково дочеплений насамкінець. І бачу губу, розсічену трохи лівіше від центру, мовби інструмент китайського лялькаря послизнувся або майстер просто втопився і втратив пильність.

Іноді на верхів'ях тих дерев я підмовляв Гассана стріляти горіхами з рогатки в сусідську однооку німецьку вівчарку. Гассан зовсім не хотів, але якщо я просив, по-справжньому просив, він не міг відмовити. Гассан ніколи й ні в чому мені не відмовляв. А його рогатка була смертоносна. Гассанів батько, Алі, ловив нас на гарячому та лютився, тобто лютився настільки, наскільки здатна розлютитися така лагідна людина, як він. Алі кивав пальцем і жестом руки наказував злізти з дерева. Забирав у нас дзеркальце і переповідав те, що розповідала йому мати: диявол теж пускав сонячних зайчиків, пускав, щоб відволікти мусульман від молитви. «Він пускає їх, сміючись», — завжди додавав Алі, сердитий на сина.

«Так, батьку», — бурмотів Гассан, дивлячись собі під ноги. Але мене він ніколи не виказував. Жодного разу не признався, що блимання дзеркальцем, власне, як і жбурляння горіхами в сусідського пса, то були мої ідеї.

Тополі росли вздовж під'їзної алеї, вимощеної червоною цеглою, що вела до кованих воріт. За ними був широкий в'їзд у батьків маєток. Ліворуч од цегляної доріжки — будинок, ще далі — двір.

Усі погоджувалися, що мій батько, мій баба, спорудив найкрасивіший будинок в околиці Вазір-Акбар-Хан — новому вишуканому районі у північній частині Кабула. А дехто навіть вважав його найгарнішим у всьому Кабулі. Широкий ганок, обсаджений трояндовими кущами, вів до просторої оселі з мармуровими підлогами та великими вікнами. Підлоги чотирьох ванних кімнат були викладені вигадливими мозаїчними кахлями, які батько власноруч вибрав у Ісфгані. Стіни були завішані шитими золотом гобеленами, які баб придбав у Калькутті"; зі стрілчастої стелі звисала кришталева люстра.

Нагорі були моя спальня, кімната баби та його кабінет, який ще називали «курильнею» — там постійно пахнуло тютюном і корицею. Після того як Алі подавав обід, баб та його приятелі розвалювалися в чорних шкіряних кріслах. Вони набивали люльки — і тільки баба завжди казав «натоптувати люльку» — і обговорювали три улюблені теми: політику, бізнес, футбол. Бувало, я просився в баби посидіти з ними, але баба заступав мені вхід. «Іди собі, — казав він. — Зараз час дорослих. Почитай краще якусь свою книжку, гаразд?» І зачиняв двері, а я собі дивувався, чому в нього завжди час дорослих. Я сідав під дверима, підібгавши коліна до грудей. Сидів там іноді годину, іноді дві, прислухаючись до їхнього сміху та балачок.

У вітальні внизу була вигнута стіна з виконаними на замовлення стелажками. У них стояли обрамлені родинні портрети. Старе зернисте фото мого дідуся та короля Надірашаха, зроблене 1931-го, за два роки до вбивства короля: вони стоять над мертвим оленем, на ногах у них ботфорти, за плечима висять рушниці. Світлина моїх батьків з весільного вечора: ефектний баба в чорному костюмі та мама — усміхнена юна принцеса в білому. А ще було фото баби та його найкращого друга й ділового партнера Рахіма-хана.

Вигнута стіна вела до їдальні, посеред якої стояв стіл із червоного дерева, за ним легко могли вміститися тридцять-ро гостей — а що батько полюбляв екстравагантні вечірки, то так воно й бувало майже щотижня. На протилежному боці їдальні височів мармуровий камін, у якому взимку завжди танцювали оранжеві полиски вогню.

Великі скляні розсувні двері вели на півкруглу терасу, з якої виднілися два акри заднього двору та ряди вишневих дерев. Баб й Алі облаштували вздовж східного муру невеликий город: помідори, м'ята, перець і грядка кукурудзи, що ніяк не спромагалася нормально вирости. Ми з Гассаном назвали той мур Стіною кволої кукурудзи.

У південному кутку саду, в тіні локви, була оселя прислуги — скромна глиняна хатинка, де жив Гассан з батьком.

Саме там, у тій халупці, Гассан і народився взимку 1964-го, за рік після того, як моя мати померла під час пологів, даючи мені життя.

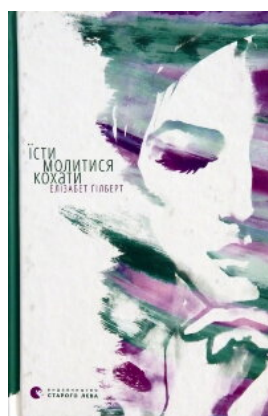
За вісімнадцять років, прожитих у тому домі, в хатці Алі й Гассана я бував хіба що кілька разів. Коли сонце опускалося за пагорби й ми завершували денні ігри, наші з Гассаном шляхи розходилися. Я, минаючи трояндові кущі, йшов у будинок баби, а Гассан — у глиняну халупку, де він народився і жив усе своє життя. Пригадую, що вона була вбога, чиста, тьмяно освітлена парою гасових ламп. У протилежних кінцях кімнати лежали два матраци, між ними — потертий гератський килим з потріпаними краями, а ще триногий стілець і дерев'яний стіл у кутку, за яким Гассан малював. На стінах не було нічого, крім гобелена зі словами «Аллаху Акбар», вишитими бісером. Баб купив його для Алі під час однієї з мандрівок у Мешед.

Саме в цій маленькій хижці Гассанова мати, Санаубар, народила його холодного зимового дня 1964 року. Моя мама стекла кров'ю під час пологів, а Гассан втратив свою менш ніж за тиждень після народження. Її доля, за афганськими уявленнями, була значно гіршою за смерть: вона втекла з трупою мандрівних танцюристів і співаків.

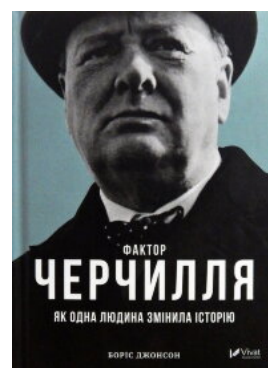
Рекомендована література

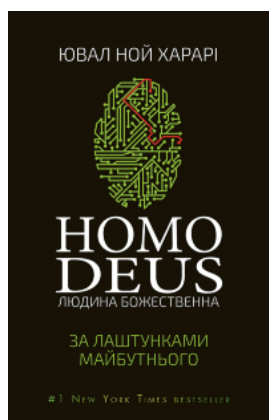
Паперовий палац

Їсти, молитися, кохати

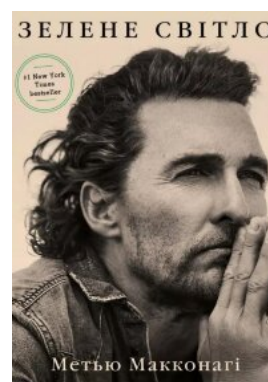
Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію

Номо Deus: за лаштунками майбутнього

Покинь якщо кохаєш

Зелене світло

Перейти до категорії
Проза

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ